

Poglavlje 42

Μάρκου Ἀντωνίνου αὐτοκράτορος Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον Δ 49

O tekstu

Djelo *Tὰ εἰς ἑαυτὸν* (*Razgovori sa samim sobom* ili *Samom sebi*), dvanaest knjiga filozofskih zapisa (poznato i kao *Meditacije* ili *Razmišljanja*) nastalo je u posljednjemu desetljeću života rimskoga cara, između 170. i 180. po Kr. Marko Aurelije grčkim se jezikom, koji je usvojio još u djetinjstvu, služi kao jezikom privatnosti i meditiranja nasuprot latinskoga, jezika službe i formalnih dužnosničkih zadaća. Ovaj je njegov „duhovni dnevnik”, jedno od moralno najuzvišenijih djela antike, i dokument kulturne i duhovne klime II. st. po Kr. – svjedoči o nesigurnosti, krhkosti, usamljenosti i izgubljenosti u svijetu tuđemu individualnoj prirodi. Djelo se suprotstavlja glavnoj struji tadašnje književne produkcije, elegantnoj, ali ispraznoj: romanima, govorima, retoričkim ekshibicijama.

Sljedeće razmišljanje iz četvrte knjige blisko je Epiktetovoj misli da nesreću treba pretvoriti u prednost; umjesto da se žalimo na svoj udes, razmotrimo koliko smo sretni što (zahvaljujući stoičkomu učenju koje smo usvojili) nesreću možemo nadići.

Pročitajte naglas grčki tekst.

M. Aur. Ad se ipsum 4.49

Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρα, ἣ διηνεκῶς τὰ κύματα προσρήσεται· ἡ δὲ ἔστηκε καὶ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμήναντα τοῦ ὕδατος.

Ἄτυχῆς ἐγώ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη. οὐμενοῦν ἀλλ' εὐτυχῆς ἐγώ, ὅτι τούτου μοι συμβεβηκότος ἄλυπος διατελῶ, οὔτε ὑπὸ παρόντος θραυόμενος οὔτε ἐπιὸν φοβούμενος. συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτο παντὶ ἐδύνατο, ἄλυπος δὲ οὐ πᾶς ἐπὶ τούτῳ ἂν διετέλεσε. διὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις δὲ ὅλως ἀτύχημα ἀνθρώπου, ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότευγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀπότευγμα δὲ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δοκεῖ σοι, ὃ μὴ παρὰ τὸ βούλημα τῆς φύσεως αὐτοῦ ἔστι; τί οὖν; τὸ βούλημα μεμάθηκας· μήτι οὖν τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύει σε δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα, ἀπρόπτωτον, ἀδιάφυστον, αἰδήμονα, ἐλεύθερον, τᾶλλα, ὧν συμπαρόντων ἢ φύσις ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια; μέμνησο λοιπὸν ἐπὶ παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε προαγομένου τούτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι· οὐχ ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως εὐτύχημα.

Analiza i komentar

Ὅμοιον εἶναι
τῇ ἄκρα,

ἦ
 διηνεκῶς
 τὰ κύματα
 προσρήσεται·
 ἢ δὲ ἔστηκε
 καὶ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται
 τὰ φλεγμῆναντα
 τοῦ ὕδατος.

Ὅμοιον εἶναι § 315; infinitiv ima vrijednost zapovijedi, Smyth 2013; imen-
 ski predikat, Smyth 909; ὁμοίος τινι
 προσρήσεται § 232; sročnost sa subjektom u množini srednjega roda § 361
 ἢ δὲ „a ona”, sc. ἄκρα
 ἔστηκε § 311
 κοιμίζεται § 232
 τὰ φλεγμῆναντα § 267, § 270; LSJ φλεγμαίνω II.2

Ἄτυχῆς ἐγώ,
 ὅτι τοῦτό
 μοι
 συνέβη.
 οὐμενοῦν ἀλλ' εὐτυχῆς ἐγώ,
 ὅτι
 τούτου μοι συμβεβηκότος
 ἄλυπος διατελῶ,
 οὔτε
 ὑπὸ παρόντος
 θραυόμενος
 οὔτε
 ἐπιὸν
 φοβούμενος.

Ἄτυχῆς imenski predikat, Smyth 909; kopula je ovdje neizrečena
 συνέβη § 292; složenica βαίνω, § 321.6
 οὐμενοῦν LSJ οὐ μὲν οὖν
 εὐτυχῆς imenski predikat, Smyth 909; kopula je ovdje neizrečena
 συμβεβηκότος § 272; složenica βαίνω, § 321.6; participski dio GA u zna-
 čenju dopusne rečenice
 διατελῶ § 243; LSJ διατελέω II.1 (s pridjevom)
 οὔτε ὑπὸ παρόντος... οὔτε ἐπιὸν... koordinacija rečeničnih članova s pomo-
 ću (niječnih) sastavnih veznika
 παρόντος složenica εἰμί, § 315; LSJ πάρειμι II, poimeničeno: „sadašnjost”
 θραυόμενος § 232
 ἐπιὸν složenica εἶμι § 314.1; LSJ ἔπειμι (B) II, poimeničeno: „budućnost”
 (paralela s παρόντος)
 φοβούμενος § 243

συμβῆναι μὲν γὰρ
 τὸ τοιοῦτο
 παντὶ
 ἐδύνατο,
 ἄλυπος δὲ
 οὐ πᾶς
 ἐπὶ τούτῳ
 ἂν διετέλεσε.

συμβῆναι μὲν... ἄλυπος δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para-
 čestica
 συμβῆναι § 292; složenica βαίνω, § 321.6
 ἐδύνατο § 312.5; otvara mjesto dopuni u infinitivu
 ἐπὶ τούτῳ LSJ ἐπί B.I.1.i
 ἂν διετέλεσε § 267, § 269; indikativ preterita s ἂν izražava irealnu (nez-
 biljnu) radnju, aorist izriče prošlost § 462

διὰ τί οὖν
 ἐκεῖνο
 μᾶλλον ἀτύχημα
 ἢ τοῦτο εὐτύχημα;

ἀτύχημα imenski predikat, Smyth 909; kopula je ovdje neizrečena
μᾶλλον ἀτύχημα... ἢ τοῦτο... koordinacija rečeničnih članova: „više... ne-
 go...”

εὐτύχημα imenski predikat, Smyth 909; kopula je ovdje neizrečena

λέγεις δὲ
 ὅλως
 ἀτύχημα
 ἀνθρώπου,
 ὃ οὐκ ἔστιν
 ἀπότευγμα
 τῆς φύσεως
 τοῦ ἀνθρώπου;

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom

ἀτύχημα imenski dio predikata (kopula je neizrečena), imenski predikat,
 Smyth 909

ὃ uvodi relativnu rečenicu, antecedent je **ἀτύχημα**

οὐκ ἔστιν ἀπότευγμα (zanijekani) imenski predikat, Smyth 909

ἀπότευγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου „neuspjeh, otklon od čovjekove pri-
 rode”

ἀπότευγμα δὲ
 τῆς φύσεως
 τοῦ ἀνθρώπου
 εἶναι

δοκεῖ σοι,
ὃ μὴ
παρὰ τὸ βούλημα
τῆς φύσεως
αὐτοῦ
ἐστι;
τί οὔν;

ἀπότευγμα... εἶναι imenski predikat Smyth 909; A+I ovisan o δοκεῖ
δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom
δοκεῖ § 243; bezlično LSJ δοκέω II.4; kao *verbum sentiendi* otvara mjesto
A+I

ὃ uvodi relativnu subjektnu rečenicu: „ono što...”
παρὰ τὸ βούλημα τῆς φύσεως αὐτοῦ „mimo volje njegove prirode”
τί οὔν; LSJ τίς I.8.f

τὸ βούλημα μεμάθηκας·
μήτι οὔν
τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο
κωλύει
σε

δίκαιον εἶναι,
μεγαλόψυχον,
σώφρονα,
ἔμφρονα,
ἀπρόπτωτον,
ἀδιάψευστον,
αἰδῆμονα,
ἐλεύθερον,
τᾶλλα,

ᾧν συμπαρόντων
 ἢ φύσις
 ἢ τοῦ ἀνθρώπου
 ἀπέχει
 τὰ ἴδια;

μεμάθηκας § 272, § 321.17

μήτι u izravnome pitanju, očekuje se odgovor „ne”: „ne sprečava te onda...?”
 τὸ συμβεβηκὸς § 272; složenica βάλνω, § 321.6; supstantiviranje članom
 § 373

κωλύει § 231; otvara mjesto infinitivima

δίκαιον εἶναι § 315; imenski predikat, Smyth 909

μεγαλόψυχον sc. εἶναι (tako i ostali pridjevi u ovome nizu); imenski predikat,
 Smyth 909

ᾧν συμπαρόντων GA; složenica εἰμί, § 315; antecedent odnosne zamjenice
 je τᾶλλα (ili svi nabrojani pridjevi)

ἢ τοῦ ἀνθρώπου atributni položaj, § 375

ἀπέχει § 231; složenica ἔχω

ἀπέχει τὰ ἴδια „dolazi na svoje”

μέμνησο

λοιπὸν

ἐπὶ παντὸς τοῦ

εἰς λύπην

σε

προαγομένου

τούτῳ

χρηῆσθαι

τῷ δόγματι·

οὐχ ὅτι

τοῦτο

ἀτύχημα,

ἀλλὰ

τὸ φέρειν αὐτὸ
γενναίως
εὐτύχημα.

μέμνησο § 274; *verbum sentiendi* otvara mjesto infinitivu
λοιπὸν LSJ λοιπός 5, priložno
προαγομένου § 232; složenica ἄγω
χρησθαι § 243, § 232; rekcija τινι
τούτῳ... τῷ δόγματι otvara mjesto izričnoj rečenici
οὐχ ὅτι... ἀλλὰ koordinacija s pomoću suprotnog veznika
ἀτύχημα imenski dio predikata, sc. ἐστι
τὸ φέρειν poimeničeni infinitiv, § 497
εὐτύχημα imenski dio predikata, sc. ἐστι